

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 6Co/28/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5623215374
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 05. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jana Urbanová
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2024:5623215374.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedníčky JUDr. Jany Urbanovej a členov Mgr. Andreja Kekelyho a JUDr. Vladimíra Topoľančíka, v právnej veci žalobkyne: A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. D. XXX/XX, XXX XX E., zastúpenej JUDr. Petrom Svrčekom, advokátom so sídlom K. F. G. XXXX/X, XXX XX E., IČO: 42 224 969, proti žalovaným: 1/ H. I., E. I., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom J. K. XX/X, XXX XX B., 2/ L. M., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom M. XXX, XXX XX M., 3/ N. I., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom K. XX, XXX XX K., zastúpenej O. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom P. XXXX/XX, XXX XX E., o určenie platnosti závetu, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Liptovský Mikuláš
č. k. 4C/74/2023-97 zo dňa 09.01.2024, takto

rozhodol:

Rozsudok Okresného súdu Liptovský Mikuláš č. k. 4C/74/2023-97 zo dňa 09.01.2024 potvrdzuje.

Žalovaným v rade 1/ až 3/ voči žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom okresný súd žalobu zamietol (výrok I.). O trovách konania rozhodol tak, že žalovanej voči žalobkyni ich náhradu nepriznal (výrok II.) a žalovaným v rade 2/ a 3/ voči žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok III.) s tým, že o výške náhrady trov konania bude rozhodnuté súdom prvej inštancie

po právoplatnosti tohto rozhodnutia samostatným rozhodnutím (výrok IV.).

2. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že žalobou podanou na súd prvej inštancie dňa 30.08.2023 sa žalobkyňa domáhala určenia, že alografný závet poručiťky G. G., nar. XX.XX.XXXX, ktorá zomrela dňa XX.XX.XXXX, podpísaný dňa 06.04.2022

a predložený v dedičskom konaní vedenom na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. RK-2D/59/2022, je platný.

3. Svoju žalobu žalobkyňa odôvodnila tým, že podľa potvrdenia notárky JUDr. Karin Leštinskej v označenom dedičskom konaní by ako dedičia poručiťky zo zákona v tretej dedičskej skupine prichádzali do úvahy žalovaná v rade 1/ - sestra poručiťky, L. I., ktorý zomrel dňa XX.XX.XXXX, ktorého právnymi nástupcami sú žalované v rade 2/ a 3/, Q. I., ktorý zomrel dňa XX.XX.XXXX, ktorý poručiťku predumrel a v dedičskom konaní po nej nie jej dedičom a F. D., dátum úmrtia neznámy, ktorá predumrela svojho manžela L. D. a ktorej právnymi nástupcami sú L. D., zomr. XX.XX.XXXX, H. I., zomr. XX.XX.XXXX, ktorí poručiťku predumreli

a v dedičskom konaní po nej ako dedičia neprichádzajú do úvahy. Poručiťka zanechala alografný závet spísaný veľkými tlačенými písmenami, kde pod menom a priezviskom poručiťky sa nachádza jej vlastnoručný podpis. Predmetný závet poručiťka podpísala v Ružomberku dňa 06.04.2022 o 13.45 hod., čo svojim podpisom potvrdili pracovníci Okresného úradu Ružomberok Mgr. Rastislav Bella a R. I.. Žalobkyňa sa podaním zo dňa 29.09.2022 prihlásila do dedičského konania po poručiťke ako

dedička zo závetu. Notárka uviedla, že predložený závet považuje za neplatný z dôvodu, že dátum jeho podpisu je 04.04.2022, ale z osvedčovacej doložky vyplýva, že ho podpísala dňa 06.04.2022. Notárka však nepostupovala v zmysle § 194 ods. 1 CMP a nevydala uznesenie, ktorým by odkázala žalobkyňu na podanie žaloby na súd, iba jej oznámila okruh dedičov. Poručiiteľka závet nenapísala vlastnou rukou, ale iba ho vlastnoručne podpísala. Zamestnanci Okresného úradu Ružomberok na tejto listine osvedčili pravosť jej podpisu. Na platnosť takéhoto závetu sa nevyžaduje spolupôsobenie úradných osôb, ktorými treba rozumieť notára alebo zamestnancov notárskeho úradu. V danom prípade zamestnanci okresného úradu nepôsobili ako úradné osoby, ale ako svedkovia, ktorí sa naň aj podpísali. Keďže ide o alografný závet, na jeho platnosť sa nevyžaduje, aby bol dátum jeho podpisu napísaný poručiiteľkou a nevyžaduje ani, aby ho napísala tá istá osoba ako pisateľ závetu. Zo závetu poručiiteľky G. G. je bez akýchkoľvek pochybností zistiteľné, že menovaná ho podpísala dňa 06.04.2022. Závet má tak všetky formálne a obsahové náležitosti požadované zákonom.

O poručiiteľku sa pred jej smrťou dlhodobo starala žalobkyňa. Poručiiteľka nemala deti, nebola so svojimi súrodencami ani ich deťmi v žiadnom kontakte, títo sa o ňu nezaujímali. Žalobkyňa má preto na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Pokiaľ totiž súd určí, že predložený závet poručiiteľky je platný, žalobkyňa bude jedinou dedičkou po poručiiteľke a zdedí všetok jej majetok. Žalobkyňa preto bola nútená v záujme svojich práv podať žalobu v tejto veci na súd.

4. Žalovaná v rade 3/ vo svojom vyjadrení žiadala žalobu zamietnuť.

5. Namietala platnosť závetu poručiiteľky s odôvodnením, že aj keď sa na spornom závete okrem podpisu poručiiteľky nachádzajú ďalšie dva podpisy, to ešte neznamená, že je platný. V danom prípade totiž overovatelia podpisu nepôsobili ako svedkovia závetu, ale len ako overovatelia tejto listiny. Svedok závetu musí byť dopredu oboznámený, za akým účelom tam ide. Obidvaja svedkovia však išli do domácnosti poručiiteľky za účelom overenia jej podpisu na listine. Súčasne obaja vypovedali, že na overenie prišli dvaja, lebo sa jednalo o staršiu osobu. Vyhlásili, že boli povolaní na overenie podpisu a z ich výpovedí je jasné, že neplnili funkciu svedkov alografného závetu. Následne poručiiteľka o päť dní zomrela. Poručiiteľka deti nemala. Je tak zrejmé, že niekto sa chce zmocniť dedičstva poručiiteľky bez najmenšej zásluhy.

6. Prvoinštančnému súdu sa napriek rozsiahlemu šetreniu nepodarilo zistiť adresu súčasného pobytu žalovanej v rade 1/, oznámenie o podanej žalobe podľa § 116 ods. 2 Civilného sporového poriadku bolo zverejnené na úradnej tabuli súdu a webovej stránke súdu dňa 02.11.2023 (č. I. 55 spisu) s tým, že žaloba sa považuje po 15 dňoch od zverejnenia oznámenia za doručenú, a to aj vtedy ak sa adresát o tom nedozvie (č. I. 55 spisu). Mestská polícia Gelnica súdu oznámila (č. I. 46 spisu), že žalovaná 1/ sa na uvedenej adrese J. K. XX/X, B. a ani v meste B. nezdržiava, objekt na uvedenej adrese je majetkom Evanjelickej cirkvi a je dlhodobo neobývaný. Podľa vyjadrenia majiteľa uvedená osoba tam nebývala, jej meno jej nie je známe. Zo správy Sociálnej poisťovne - Spišská Nová Ves (č. I. 52 spisu) bolo zistené, že žalovaná v rade 1/ nie je evidovaná v registri poistencov a sporiteľov SDS vedenom Sociálnou poisťovňou. Menovaná nepoberá nemocenské dávky, dávky v nezamestnanosti, ani žiaden druh dôchodku. Šetrením

na Okresnom riaditeľstve PZ v Liptovskom Mikuláši odbor kriminálnej polície, oddelenie pátrania kriminalisticko-technických činností (č. I. 63 spisu) bolo zistené, že lustráciou v sietach mobilných telefónov bolo zistené, že žalovaná v rade 1/ nemá v databáze mobilných operátorov registrované telefónne číslo na jej osobu, šetrením nebol zistený jej pobyt. Uvedené potvrdila aj notárka vykonávajúca dedičské konanie po neb. G. G. (č. I. 64 spisu). Z týchto dôvodov preto všetky písomnosti, vrátane predvolania na pojednávanie boli zverejnené na úradnej tabuli súdu a webovej stránke okresného súdu.

7. Následne súd prvej inštancie vykonal vo veci dokazovanie a na jeho základe zistil nasledovný skutkový stav:

8. Dňa 06.04.2022 poručiiteľka G. G., nar. XX.XX.XXXX, podpísala alografný závet a listinu o vydedení, ktorým za dedičku svojho majetku ustanovila žalobkyňu a zároveň vydedila svojich potomkov, ktorí jej neposkytli a neposkytujú pomoc v chorobe a starobe. Tento závet napísala dňa 04.04.2022 P. S.. Pravosť podpisu poručiiteľky na závete overili zamestnanci Okresného úradu Ružomberok G. E. C. a R. I. dňa

06.04.2022 v jej byte. Následne dňa 11.04.2022 poručiťka zomrela a dedičské konanie po nej je vedené na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. RK-2D/59/2022 pred notárkou JUDr. Karin Leštinskou, ako poverenou súdnou komisárkou, so sídlom Notárskeho úradu M. Madačova 1B, Ružomberok, pod sp. zn. Dnot/359/2022.

9. Ako dedičia poručiťky zo zákona v tretej dedičskej skupine prichádzajú do úvahy žalované v rade 1/ až 3/.

10. Pri právnom posúdení veci súd prvej inštancie vychádzal z ust. § 137 písm. d) CSP a § 194 ods. 1 CMP, ako aj ust. § 461 ods. 1, § 476 ods. 1 a 2, § 476b Občianskeho zákonníka.

11. Konštatoval, že žaloby vyvolané sporom o dedičské právo, ktorý vznikol v priebehu konania o dedičstve, sú žalobami o určenie právnej skutočnosti v zmysle § 137d) Občianskeho súdneho poriadku (správne má byť uvedené Civilného sporového poriadku) a ich procesná prípustnosť vyplýva z ust. § 194 CMP.

12. Právo rozhodovať o svojom majetku pre prípad smrti je jednou z foriem realizácie vlastníckeho práva závetcu. Na závet ako prejav vôle sa však rovnako vzťahujú požiadavky zákona, od zachovania ktorých závisí platnosť právneho úkonu.

13. V ustanovení § 476b Občianskeho zákonníka (citovanom v napadnutom rozhodnutí) je upravený spôsob vyhotovenia alografného závetu ako formu súkromného závetu, ktorý poručiťka nenapísal vlastnou rukou, ale iným spôsobom (napr. mechanicky) alebo inou osobou. Podmienkou platnosti tohto závetu je, že musí byť závetcom, ktorý je schopný čítať a písať vlastnoručne podpísaný. Nezáleží na tom, kto text závetu fakticky napísal. Závetca musí takýto závet vlastnoručne podpísať a pred dvoma súčasne prítomnými svedkami vyhlásiť v jazyku, ktorému obaja svedkovia rozumejú, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia nemusia poznať obsah závetu a nemusia byť prítomní pri samotnom jeho písaní. Podmienkou platnosti závetu je výslovný prejav vôle poručiťka o tom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, ktorý môže byť urobený ústne, písomne alebo iným jednoznačným, nesporným a pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu; nestačí konkludentný prejav (spočívajúci napr. v tom, že poručiťka poďakuje svedkom závetu - R 19/1964). Pre platnosť závetu nie je nevyhnutné, aby priamo v texte závetu bolo uvedené, že poručiťka pred oboma súčasne prítomnými svedkami výslovne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, rozhodujúce je, že sa tak fakticky stalo. O taký prejav pôjde i vtedy, ak poručiťka predloží napísanú listinu svedkom na podpis a kladne odpovie na ich otázku, či listina obsahuje jeho poslednú vôľu (FEKETE, I. Občiansky zákonník 2. die 1. Veľký komentár. Bratislava: Eurokódex, 2011. 1330 s.).

14. Ďalšou podmienkou platnosti jednoduchého alografného závetu je pribratie aspoň dvoch spôsobilých svedkov v dobe podpisu závetu, pred ktorými poručiťka výslovne vyhlási, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, svedkovia sa musia na závete podpísať. Svedkovia závetu sú povolaní na to, aby podali svedectvo a svojím podpisom potvrdili, že poručiťka pred nimi vyhlásil, že predmetná listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia musia byť vopred informovaní o tejto úlohe. Svedkom nemôže byť osoba, ktorá bola iba prítomná pri tomto úkone. Svedkom podľa ust. § 476b Občianskeho zákonníka je len taká osoba, ktorá je touto funkciou vopred poverená a je s týmto poverením oboznámená; nie je teda týmto svedkom pri zriadení závetu ten, kto bol pri tomto úkone len náhodne prítomný (R (ČR) 59/1998).

15. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná. Výsluchom svedkov G. E. C. a R. I. bolo totiž preukázané, že menovaní neplnili funkciu svedkov závetu. Jedná sa totiž o zamestnancov Okresného úradu Ružomberok, ktorí v rámci plnenia svojich pracovných povinností (okrem iného) zabezpečujú overovanie podpisov. Za týmto účelom boli títo overovatelia podpisu poručiťky žalobkyňou prizvaní do domácnosti poručiťky. Ich úlohou bolo teda zabezpečiť overenie podpisu poručiťky, (tak ako vyplýva aj z ich pracovného zaradenia), a nie pôsobiť v úlohe svedkov závetu. Nejednalo sa o osoby, ktoré by s týmto poverením boli vopred uzrozmnené, poverené a s týmto poverením oboznámené. Obaja svedkovia jednoznačne potvrdili, že účelom ich návštevy v domácnosti poručiťky bolo overiť jej podpis na predložených listinách, ako o tom svedčí aj Osvedčovacia kniha predložená svedkom C. na pojednávaní. O tom, že sa jednalo len o osoby náhodne prítomné, svedčí aj tá skutočnosť, že za účelom

overenia podpisu sa prvýkrát do domácnosti poručiťky okrem E. C. dostavila aj R. J. , no o pár dní to už bola iná osoba - R. I..

16. Súčasne výsluchom oboch svedkov C. a I. nebolo preukázané, že by poručiťka pred nimi výslovne alebo iným pochybným spôsobom vyhlásila, že sa jedná o jej poslednú vôľu. Poručiťka len prehlásila, že vie, čo podpisuje. Reagovala tak na otázku overovateľa podpisu p. C., ktorý zisťoval jej rozumovú a vôľovú schopnosť. Nakoľko v súdenom prípade neboli splnené podmienky platnosti závetu uvedené v bode 22. a 23. odôvodnenia tohto rozsudku, okresný súd žalobu žalobkyne ako nedôvodnú zamietol.

17. O trovách konania konajúci súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP tak, že priznal úspešným žalovaným v rade 2/ a 3/ ich plnú náhradu voči žalobkyňi, ktorá v spore úspech nemala. O výške náhrady trov konania bude rozhodnuté súdom prvej inštancie podľa § 262 ods. 2 CSP po právoplatnosti tohto rozhodnutia samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník. Žalovanej v rade 1/ však súd náhradu trov konania nepriznal, keďže jej v súvislosti s týmto konaním preukázateľne žiadne trovy nevznikli, pretože sa nachádza na neznámom mieste.

18. Proti tomuto rozsudku podala v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobkyňa, ktorá sa domáhala, aby odvolací súd rozsudok okresného súdu zmenil tak, že určí, že závet poručiťky je platný. Súčasne si žalobkyňa uplatnila voči žalovaným nárok na náhradu trov prvoinštančného i odvolacieho konania v plnom rozsahu.

19. Svoj opravný prostriedok žalobkyňa odôvodnila tým, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, a zároveň, že jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP].

20. Žalobkyňa citovala ust. § 476b Občianskeho zákonníka a uviedla, že súd prvej inštancie dôvody na zamietnutie žaloby vzhliadol v tom, že v danom prípade E. C. a R. I. neplnili funkciu svedkov závetu, a tiež preto, že poručiťka výslovne pred nimi neprejavila, že listina (závet) obsahuje jej poslednú vôľu.

21. Z vykonaného dokazovania však vyplynulo, že E. C. a R. I. ako pracovníci Okresného úradu Ružomberok osvedčili podpis poručiťky na spornom závete. Na platnosť alografného závetu sa nevyžaduje osvedčenie podpisu poručiťky ani spolupôsobenie úradných osôb, ktorými treba rozumieť notára alebo zamestnancov notárskeho úradu, čo sa akýmkoľvek spôsobom podieľajú na vyhotovení závetu formou notárskej zápisnice. V danom prípade však E. C. a R. I. pri vyhotovení alografného závetu poručiťky nepôsobili ako úradné osoby, ale menovaní pôsobili v pozícii svedkov závetu, ktorí sa naň aj podpísali. Ich prítomnosť pri podpisovaní závetu nebola náhodná. Obidvaja síce išli do domácnosti poručiťky za účelom overenia podpisu, ktoré však nebolo potrebné. Svedkovia svojimi zmyslami vnímali okolnosti podpisania závetu. Poručiťka totiž pred nimi prejavila, že listina obsahuje jej poslednú vôľu a obaja sa na závet aj podpísali. Z uvedených dôvodov možno E. C. a R. I. považovať za svedkov závetu podľa § 476b Občianskeho zákonníka.

22. Za ďalší dôvod neplatnosti závet považoval konajúci súd i to, že poručiťka pred menovanými svedkami neuviedla, že závet obsahuje jej poslednú vôľu, len povedala, že „vie, čo podpisuje“. V danej súvislosti žalobkyňa uviedla, že zákon vyžaduje, aby bol prejav vôle poručiťky urobený pred svedkami výslovne. Takýto prejav môže byť urobený ústne, písomne, prípadne aj iným jednoznačným, nesporným a spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti. Nie je nevyhnutné, aby bolo priamo v texte závetu uvedené, že poručiťka

pred oboma súčasne prítomnými svedkami prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Dôležité je, že sa tak stalo. Svedkovia C. i I. pred overením podpisu položili poručiťke otázky, či vie, čo je obsahom listiny a či vie, čo ide podpisovať. Následne poručiťka vyhlásila, že „vie, čo ide podpisovať“ a je si toho vedomá“. Takýmto prejavom podľa názoru žalobkyne poručiťka jednoznačne prejavila svoju vedomosť o tom, že listina obsahuje jej poslednú vôľu. Preto ani z tohto dôvodu nemôže byť sporný závet neplatný.

23. Je teda nepochybné, že poručiťka pri dostatočných rozumových schopnostiach pred dvomi súčasne prítomnými svedkami podpísala listinu, ktorá obsahovala jej vôľu zanechať svoj majetok pre prípad smrti žalobkyňi. Neexistuje žiaden dôvod, aby sa na takto prejavenu vôľu poručiťky neprihliadalo, keď nie sú pochybnosti o tom, komu chcela majetok zanechať.

24. Aj s ohľadom na judikatúru ústavného súdu, ktorý preferuje výklad smerujúci k záveru o platnosti právneho úkonu pred výkladom smerujúcim k jeho neplatnosti, je potrebné dospieť k záveru o platnosti závetu, ktorý je predmetom tohto sporu. V právnom štáte treba prisúdiť väčší význam tomu, že poručiťka bez akýchkoľvek pochybností prejavila svoju vôľu naložiť so svojím majetkom pre prípad

smrti, ako prípadným pochybnostiam o tom, či dve prítomné osoby možno považovať za svedkov a či poručiiteľka dostatočným spôsobom prejavila svoju vôľu pre prípad smrti.

25. Z uvedeného je zrejmé, že súd prvej inštancie na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a následne vec nesprávne právne posúdil, keď považoval predložený závet za neplatný.

26. Žalované v rade 1/ a 2/ zostali v odvolacom konaní nečinné.

27. Žalovaná v rade 3/ vo svojom vyjadrení k odvolaniu navrhla rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdiť.

28. V celom rozsahu sa stotožnila s argumentáciou súdu prvej inštancie prezentovanou v odôvodnení napadnutého rozhodnutia. Zdôraznila, že žalobkyňa len opakuje všetko, čo už bolo predmetom dokazovania na súde prvej inštancie. Na pojednávaní konanom dňa 09.01.2024 však obaja svedkovia vo svojej výpovedi potvrdili, že dňa 06.04.2022 plnili len úlohu overovateľov podpisu listiny, a nie úlohu svedkov závetu. Súčasne poručiiteľka G. G. pred nimi neprejavila, že sa jedná o jej poslednú vôľu. Zistený skutkový stav konajúca sudkyňa správne vyhodnotila a v dôsledku toho žalobu zamietla. Overovateľ na súde výslovne uviedol, že otázku, či niekto vie, čo podpisuje, sa pýta vždy pri overovaní listín. Tento jeho prejav jednoznačne vyplýva aj z nahrávky z pojednávania. Neplatnosť závetu poručiiteľky potvrdila aj notárka konajúca v dedičskom konaní a rovnako okresný súd v napadnutom rozsudku. Byt poručiiteľky je už dva roky zapečatený, chátra, je nevetraný a narastá na ňom dlh na nájme. Žalovaná v rade 3/ má len záujem, aby bol tento spor čím skôr ukončený.

29. Ďalšie podania strán sporu v štádiu odvolacieho konania neboli produkované.

30. Krajský súd, ako súd odvolací (§ 34 CSP), preskúmal rozsudok okresného súdu v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 379 CSP, bez nariadenia odvolacieho pojednávania (postupom podľa § 219 ods. 3 CSP v spojení s § 378 ods. 1 CSP a § 385 ods. 1 CSP a contrario) toto rozhodnutie vo veci samej, t. j. vo výroku I. o zamietnutí žaloby, a tiež v závislom výroku II. o trovách konania podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správne potvrdil.

31. Odvolací súd podrobne preskúmal všetky rozhodujúce otázky, ktoré boli vo veci vznesené a v celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie. Okresný súd v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie danej veci, vecne správne rozhodol a svoje rozhodnutie odôvodnil v súlade s ust. § 220 ods. 2 CSP. Odôvodnenie rozhodnutia okresného súdu je vecne správne, pričom v jednotlivostiach naň poukazuje aj krajský súd. Z uvedených dôvodov sa odvolací súd v odvolacom konaní obmedzil iba na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia (§ 387 ods. 2 CSP).

32. Na doplnenie považoval odvolací súd za nevyhnutné reagovať na odvolaciu argumentáciu žalobkyne formulovanú v jej opravnom prostriedku. Krajský súd zároveň poukazuje na zodpovednosť žalobkyne za obsahové vymedzenie svojho odvolania v spojitosti s nevyhnutnosťou odvolacieho súdu rešpektovať svoju viazanosť odvolacími dôvodmi (§ 380 ods. 1 CSP).

33. Primárne odvolací súd zdôrazňuje, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo strany sporu, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV.ÚS 252/04), ani právo na to, aby bola strana pred všeobecným súdom úspešná, teda aby sa rozhodlo v súlade s jej požiadavkami (I.ÚS 50/04). Do obsahu základného práva podľa článku 46 ods. 1 Ústavy a práva na spravodlivý proces podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru nepatrí ani právo strany sporu vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia dôkazov (II.ÚS 3/97, II.ÚS 251/03). Odvolacie námietky žalobkyne k spôsobu vyhodnotenia dokazovania okresným súdom z uvedených dôvodov krajský súd vyhodnotil ako nedôvodné. Okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, prečo žalobu žalobkyne zamietol, pričom ku svojim záverom dospel v kontexte všetkých vykonaných dôkazov s prihliadnutím na individuálne okolnosti prejednávanej veci. V tejto súvislosti odvolací súd poznamenáva, že právu na odôvodnenie súdneho rozhodnutia (ako súčasť základného práva na súdnu ochranu) zodpovedá povinnosť dotknutého súdu dať odpoveď nielen na skutkové a právne otázky daného prípadu, ale i na relevantné argumenty strán. V súdnej veci však okresný súd svoje rozhodnutie dostatočne a zákonným spôsobom odôvodnil. Právo na súdnu ochranu však nemožno zamieňať s

„právom“ strany sporu byť pred súdom úspešnou; prípadne s „právom“ na vydanie rozhodnutia v súlade s jej požiadavkami a právnymi názormi. Preto nie je porušením daného základného práva, ak súd nerozhodne podľa predstáv strany sporu; vrátane predstáv o obsahu odôvodnenia súdneho rozhodnutia. S prihliadnutím na obsah dokazovania vykonaného okresným súdom popísaný v odôvodnení jeho rozsudku, krajský súd len doplnil dôvody napadnutého rozhodnutia. Uvedený postup odvolacieho súdu je v súlade s uznesením Ústavného súdu SR sp. zn. IV.ÚS 350/2009 zo dňa 08.10.2009, podľa ktorého „....odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane, pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok (II.ÚS 78/2005, III.ÚS 264/2008, IV.ÚS 372/2008). Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všetkých všeobecných súdov (tak prvostupňového súdu, ako aj odvolacieho súdu a prípadne aj dovolacieho súdu), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania“.

34. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia odvolací súd ďalej uvádza, že z ustálenej judikatúry súdov vyplýva, že určovacia žaloba má preventívny charakter, má miesto jednak tam, kde možno pomocou nej eliminovať stav ohrozenia práva alebo neistoty v právnom vzťahu ak zodpovedajúcej náprave nemožno dospieť inak. V prípadoch, v ktorých určovacia žaloba účinnejšie než iné právne prostriedky vystihuje obsah a povahu príslušného právneho vzťahu a jej prostredníctvom možno dosiahnuť úpravu tvoriacu určitý právny rámec, ktorý je zárukou odvrátenia budúcich sporov účastníkov. Tieto funkcie určovacej žaloby korešpondujú práve s podmienkou naliehavého právneho záujmu; ak nemožno v konkrétnom prípade očakávať, že ich určovacia žaloba bude plniť, nebude ani naliehavý právny záujem na takomto určení. Záver konajúceho súdu o existencii naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení s pozitívnym určovacím výrokom je správny. Pri nesprávnom postupe notárky v dedičskom konaní Okresného súdu Ružomberok sp. zn. 2D/59/2022 po poručiteľke G. G., (aktuálne už vedeného na Okresnom súde Liptovský Mikuláš), ktorá nepostupovala v súlade s ust. § 194 ods. 1 CMP, je jediným prípustným prostriedkom na odstránenie stavu ohrozenia práva alebo právnej neistoty žalobkyne práve ňou zvolená žaloba.

35. Dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa. Ak poručiteľ zanechal viacero dedičov, prejavuje sa stav, aký tu vzniká v čase od smrti poručiteľa až do právoplatného rozhodnutia súdu o dedičstve, tiež ich vzájomných vzťahov k majetku patriacemu do dedičstva. Musí byť totiž zohľadnené, že rozhodnutie súdu o dedičstve má síce účinky ku dňu smrti poručiteľa, no do právoplatnosti rozhodnutia súdu o dedičstve nie je isté, ako budú ich práva a povinnosti k dedičstvu upravené. Uvedený „osobitný“ vzťah dedičov k poručiteľovmu majetku má mimo iné za následok, že až do právoplatnosti uznesenia súdu o dedičstve sú dedičia považovaní za vlastníkov celého majetku patriaceho do dedičstva (všetkých vecí a majetkových práv poručiteľa) a že z právnych úkonov, týkajúcich sa vecí alebo majetkových práv patriacich do dedičstva, sú oprávnení a povinní voči iným osobám spoločne a nerozdielne, pričom ich dedičský podiel vyjadruje mieru, akou sa navzájom podieľajú na týchto právach a povinnostiach. V spore s inými osobami, týkajúcim sa vecí alebo majetkových práv patriacich do dedičstva, sa uvedený vzťah dedičov k poručiteľovmu majetku prejavuje tým, že majú postavenie tzv. nerozlučných spoločníkov (§ 77 ods. 1 CSP), lebo sa jedná o také spoločné práva a povinnosti, že sa rozhodnutie v spore musí vzťahovať na všetkých dedičov. Zároveň sa v danom prípade jedná aj o nútené spoločenstvo podľa § 78 ods. 1 CSP, kedy súd žalobu zamietne, ak nie je splnená podmienka účasti všetkých subjektov podľa odseku 1 (§ 78 ods. 2 CSP). Aj túto procesnú podmienku prvoinštančný súd v tomto spore skúmal a správne uzavrel, že je splnená, keď zhodne so žalobkyňou ustálil okruh dedičov po poručiteľke.

36. Podľa § 476b Občianskeho zákonníka závet, ktorý poručiteľ nenapísal vlastnou rukou, musí vlastnou rukou podpísať a pred dvoma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejsť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia sa musia na závet podpísať.

37. Občianske právo vychádza zo zásady neformálnosti právnych úkonov. Vôľu je preto možné prejsť (vyjadriť navonok) v zásade akýmkoľvek spôsobom vhodným na to, aby bola objektívne poznateľná, prejav vôle teda môže byť učiný – všeobecne vzaté – tak konaním, ako aj opomenutím; obe tieto formy prejavu vôle je možné vyjadriť buď výslovne (t. j. za použitia slovných výrazov alebo obvyklých znamení) alebo konkludentne (t. j. iným spôsobom, ktorý nespôsobuje pochybnosti o tom, akú vôľu chcel účastník prejsť).

38. Alografný závet je formou súkromného závetu, ktorý porúčiteľ nenapísal vlastnou rukou. Závet môže napísať ktokoľvek mechanicky, alebo ho môže napísať vlastnou rukou iná osoba. Závetca musí takýto závet vlastnoručne podpísať a pred dvoma súčasne prítomnými svedkami vyhlásiť v jazyku, ktorému obaja svedkovia rozumejú, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia nemusia poznať obsah závetu a nemusia byť prítomní

pri samotnom spísaní závetu. Nemusia byť ani prítomní pri podpise závetu porúčiteľom. Ich prítomnosť, a to súčasnú, vyžaduje zákon iba pri výslovnom prejave porúčiteľa, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, pričom v bezprostrednej nadväznosti na tento prejav porúčiteľa musia listinu podpísať. Výslovný prejav vôle porúčiteľa o tom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, môže byť urobený ústne, písomne, prípadne aj iným jednoznačným, nesporným a pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom. Pre platnosť závetu nie je nevyhnutné, aby bolo priamo v jeho texte uvedené, že porúčiteľ pred oboma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Rozhodujúce je, či sa tak fakticky stalo. Práve svedkovia závetu sú povolaní na to, aby o tom podali svedectvo. Svojím podpisom majú potvrdiť, že porúčiteľ pred nimi vyhlásil, že predmetná listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia musia byť vopred informovaní o tejto úlohe. Svedkom nemôže byť osoba, ktorá bola iba prítomná pri tomto úkone. Svedkovia sa musia na závet podpísať. Zároveň je nutné dodať, že zo znenia § 476b Občianskeho zákonníka nevyplýva záväzné poradie, v akom musia byť tieto náležitosti splnené. Na platnosť alografného závetu stačí, ak požadované náležitosti boli splnené v bezprostrednej časovej súvislosti tak, že sa javia ako jednotný úkon. Svedkovia však v danom prípade osvedčujú len vyhlásenie porúčiteľa, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu a nie aj obsah tejto listiny alebo podpis porúčiteľa.

39. Možno teda zhrnúť, že z ust. § 476b Občianskeho zákonníka jednoznačne vyplýva, že vôľu o tom, že listina o alografnom záveťe obsahuje poslednú vôľu porúčiteľa, môže však porúčiteľ prejavíť pred dvoma svedkami súčasne prítomnými len výslovne. Znamená to, že konkludentné prejavenie vôle v tomto prípade nie je možné. Na to, aby právne významným spôsobom dvom súčasne prítomným svedkom prejavil, že listina o alografnom záveťe obsahuje jeho poslednú vôľu, musí porúčiteľ použiť slovné výrazy alebo obvyklé znamenia. Zmyslom tejto právnej úpravy je jednak to, aby ten, kto bol povolaný ako svedok a kto má z tohto dôvodu alografný závet podpísať, nemal žiadne pochybnosti – bez zreteľa na skutočný obsah listiny a prípadné svedkove vlastné poznatky a názory o obsahu listiny, alebo na to, aby bol oboznámený s obsahom závetu – o tom, že porúčiteľ v listine uviedol svoju poslednú vôľu (teda, že ide o závet), jednak to, aby svedok z prejavu vôle porúčiteľa nepochybne vedel, že porúčiteľ v záveťe skutočne vyjadruje svoju poslednú vôľu (teda, že ide o závet a že ju čini slobodne a vážne).

40. S prihliadnutím na vyššie uvedenú argumentáciu a právnu úpravu je zrejmé, že v posudzovanom prípade svedkovia G. E. C. a R. I. neplnili funkciu svedkov právneho úkonu porúčiteľky (alografného závetu), ale boli len overovatelia podpisu porúčiteľky, ktorí túto funkciu vykonávali z pozície zamestnancov Okresného úradu Ružomberok v rámci plnenia svojich povinností. Ich pracovnou náplňou bolo zabezpečovanie overovania podpisov a za týmto účelom boli aj žalobkyňou do domácnosti porúčiteľky prizvaní. Ich úlohou bolo teda zabezpečiť overenie podpisu porúčiteľky na spornom záveťe. Okresný súd v bode 24. napadnutého rozhodnutia správne argumentoval, že E. C. a R. I. neboli osobami, ktoré by boli takýmto poverením (t. j. že budú svedkovia tohto úkonu) uzročené, poverené a oboznámené. Obaja svedkovia totiž zhodne potvrdili, že účelom ich návštevy domácnosti porúčiteľky dňa 06.04.2022 bolo overiť jej podpis na predložených listinách (alografnom záveťe) tak, ako to vyplýva aj z osvedčovacej knihy predloženej svedkom C. na pojednávaní pred súdom prvej inštancie. Na uvedenom závere nič nemení ani skutočnosť, že zákon pre platnosť závetu nevyžaduje overenie podpisu porúčiteľa. Bolo teda na slobodnom rozhodnutí porúčiteľky, či svoj podpis na spornom záveťe dá/nedá úradne overiť. Rovnako správne konajúci súd v bode 25. napadnutého rozhodnutia uviedol, že vykonaným dokazovaním nebolo v tomto spore preukázané, že by porúčiteľka pred G. E. C. a R. I. výslovne alebo iným, pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom, vyhlásila, že sa jedná o jej poslednú vôľu. Prehlásenie G. G., že „vie, čo podpisuje“, bolo len reakciou na otázku jedného z overovateľov podpisu – G. C., ktorý týmto spôsobom len rutinne pri výkone svojej pracovnej činnosti zisťuje rozumovú a vôľovú schopnosť osoby, ktorej podpis ide overiť.

41. Zároveň odvolací súd zdôrazňuje, že je mu známa judikatúra ústavného súdu ohľadne výkladu právnych úkonov, napr. nález IV.ÚS 15/2014, či I.ÚS 242/07, I.ÚS 243/07, IV.ÚS 340/2012 a iné). Pri výklade právneho úkonu ide však predovšetkým o to, aby jeho výklad zodpovedal vôli konajúcej osoby,

ak je táto zlučiteľná so samotným prejavom. Aj pri výklade právneho úkonu, a to bez zreteľa na to, že ide o výklad subjektívneho prejavu konajúcej osoby, treba však vždy vychádzať z právnej úpravy, ktorá je v prípade alografného závetu pomerne striktná (pozri body 37 a 38. odôvodnenia tohto rozhodnutia).

42. Ak teda zákon výslovne pri vyhotovení alografného závetu v zmysle ust. § 476b Občianskeho zákonníka formalizuje tento právny úkon spôsobom v ňom vyjadreným, nemožno prejav vôle poručiteľky, t. j. jej slová „ja viem, čo podpisujem“, vykladať tak, že by v danom prípade prejavila pred dvoma súčasne prítomnými svedkami to, že sa jedná o jej poslednú vôľu (závet).

43. Okresný súd teda vykonal v prejednávanej veci dokazovanie náležitým spôsobom a v potrebnom rozsahu, vykonané dôkazy vyhodnotil v súlade so zásadami uvedenými v ust. § 191 ods. 1 CSP, súčasne spôsobom plne zodpovedajúcim kontradiktórnosti sporového konania umožnil stranám sporu realizáciu ich procesných práv a nadväzne zákonným spôsobom vyhodnotil tak procesnú aktivitu strán, ako aj meritum veci. Po vykonaní a vyhodnotení dokazovania zákonným spôsobom a v potrebnom rozsahu vydal vecne správne rozhodnutie, ktoré zodpovedajúcim spôsobom v zmysle ust. § 220 až § 222 CSP aj správne a presvedčivo odôvodnil. Odvolacie dôvody žalobkyne vyhodnotil krajský súd ako nedôvodné, pričom zároveň nezistil ani nedostatky v postupe okresného súdu, na ktoré odvolací súd prihliada z úradnej povinnosti (§ 380 ods. 2 CSP). V dôsledku toho odvolací súd rozsudok okresného súdu vo veci samej, t. j. vo výroku I. a tiež v závislých výrokoch II. až IV. o trovách konania (ktoré odvolaním výslovne napadnuté neboli) ako vecne správny potvrdil.

44. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol krajský súd podľa § 262 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a § 396 ods. 1 CSP tak, že žalovaným v rade 1/ až 3/ ako úspešnej procesnej strane v tomto štádiu konania nepriznal nárok na ich náhradu.

45. Z obsahu spisového materiálu totiž vyplýva, že žalovaným v rade 1/ až 3/ v aktuálnom odvolacom konaní preukázateľne žiadne trovy (majúce sa nahradiť) nevznikli. Práve to bol dôvod, pre ktorý súd povolaný k vydaniu rozhodnutia, ktorým sa konanie končí (odvolací súd), mal rozhodnúť nielen o nároku na náhradu, ale už aj o nepriznaní náhrady (napriek tomu, že pri striktnom riadení sa textom rozhodnej právnej úpravy by sa mohlo zdať, že tomu tak nie je). Dvojfázové rozhodovanie o trovách konania predpokladajúce prvé rozhodnutie súdu povolaného skončiť konanie vo veci len o nároku na náhradu a druhé, až následné rozhodnutie prvoinštančného súdu o výške náhrady (porovnaj § 262 ods. 1 a 2 CSP) má totiž zmysel len pri pozitívnom vyriešení otázky nároku na náhradu, a naopak taký zmysel postráda, ak výsledkom uvažovania o nároku na náhradu je záver o neexistencii takéhoto nároku u žiadnej zo strán sporu (prvej preto, že ju na to neopravňuje pre ňu nepriaznivý, či ňou zavinený výsledok konania a u druhej preto, že tu buď niet trov majúcich sa nahradiť, alebo že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, odôvodňujúce nepriznanie náhrady). Prezentovaný právny názor vyplýva i z uznesenia NS SR sp. zn. 6 Cdo 166/2016 zo dňa 26.10.2016.

46. Toto rozhodnutie senátu odvolacieho súdu bolo prijaté hlasovaním pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 1 a 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1 a 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii.

Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1 a 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania ustanovených v § 127 ods. 1 CSP (ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpísania) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

V prípade, že nebude dobrovoľne splnená povinnosť uložená týmto rozhodnutím, môže sa osoba oprávnená z rozhodnutia domáhať uspokojenia svojho nároku návrhom na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona (zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti /Exekučný poriadok/ a o zmene a doplnení ďalších zákonov).